

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

IV. Goæ Socium moribundum sanat: res à Socijs gestas cognoscit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

tum. Quippe sollicitis omnium animis in Iaponiam soluens, tam longinquæ periculosaque navigationi commiserat se: simul autem illum in Iaponiam saluum atq; incolumem peruenisse Malacã nuntiatum fuerat, vltro Malacensis ciuitas, supplicatione ad Societatis IESV templū indicta, & immortalī Deo publicè gratulatione facta, satis ostenderat, & quā vnicè diligeret Xauerium, & quā bene de Iaponica eius expeditione speraret. Quocirca eius reuersio, cū lætis de Iaponum conuersione nuntijs, multiplex vniuersæ ciuitati attulit gaudium.

CAPVT IV.

Goæ Socium moribundum sanat: res à Socijs gestas cognoscit.

FRANCISCVS Malacę in gratiam Sociorum Malacensium paucos dies moratus in nauim iamdudum paratam conscendit, & secundo cursu appellit Cocinum. ibi pari omnium lætitia & gratulatione excipitur. Cocinum Franciscus tenuerat, cū iam naues Goam petentes essent vela facturæ: mox igitur expeditū nactus nauigiū, summa celeritate aduolat Goam. Vt primū in terram egressus est.

SimulGo-
am venit,
egros in-
uist.

est, ex consuetudine ad valetudinaria, priusquam ad Societatis domicilium, contulit. Inde ægros blandè solatus, domum aliquando venit, summè à Socijs expectatus. Ibi post mutuas salutationes amplexusque, fraterni amoris indices, ne humanior in alienos quàm in domesticos foret, statim rogat, ecquis æger iaceat domi. Respondetur vnum esse omnino. E vestigio Xauerius, priusquam se in cubiculum reciperet, hominem adit. Is tum, urgente vi mali, proximus erat morti: & desperata à medicis corporis salute, diem noctemque custodiebatur à Socijs animæ saluti consulentibus. Iamque omnia erant ad sepulturam ac funus parata: neque tamen æger ipse, etsi iam pene animam ageret, vitæ amittebat spem, interruptis ac moribundis vocibus dictitans, si Xauerij aduentus (in dies expectabatur) suum præuertisset obitum, eius utique meritis ac deprecatione perditam valetudinem se recuperaturum. Nec ægroti spem Frāciscus fefellit. moribundum salutat, Euangelium recitat, interitu eximit. Quippe ille confestim releuatus morbo, paulò post prorsus conualuit: diuinitus & ægram Xauerij aduentum expectasse, & Xauerium iter accessumque ad illum accelerasse crederes. Incre-

Sociū mo-
ribundum
sanat.

dibi-

diles inde fuerunt non domesticorum
 solum, sed primariorum quoque civium,
 Japonicas res cognoscere expetentium,
 gratulationes. Ibi Xaverius, se absente,
 Christianam pariter Societatēque reperit
 ingenti auctam incremento. Nam Goæ
 Lusitani cum Fratrum Franciscanorum *Franci-*
 & Dominicanorum egregiā industriā, tum *scanorum*
 Sociorum operā ex cultu vitiorum *& Domi-*
 fibris, in summa rerum omnium licentia *nicanorum*
 honestè pieque vivebant. Viri quippe *industria.*
 bellicosi ac pugnaces non modò sine si-
 multatibus, rixis, iniuriisque, sed etiam
 sine concessis vulgo voluptatum illece-
 bris vitam debebant; ut portenti simile
 esset, eorum quempiam habere pelli-
 cem. Adeò caelestium mysteriorum vis
 militarem coercerat licentiam. Sapius
 namque in anno, & quoties in expedi-
 tionem mittendi forent, Confessionis &
 Eucharistiæ sacramentis sese armabant:
 diceres religiosos magis viros quam mi-
 lites. Paulus item Francisci Vicarius No-
 ocomio pauperibus curandis Goæ insti-
 tuto, ad id sustentandum ipsemet per vr-
 bem elemosynas corrogabat, haud sanè
 minore incitamento piorum, quam egen-
 tum commodo. Antonius quoque Go-
 mes Prætoris & Episcopi missu in Mala-
 variam profectus, Tanoridis Regem nu- *Tanoridis*
 per

*Rex bapti-
zatus.*

per à Vincētio Franciscano conuersum
clamq; baptizatum, imbuerat Christiani-
nis mysteriis præceptisque. Inde eundem
sermone hominum verentem perpulerat
tandem, vt religionem metu duceret
potiorem; seq; Christianum palàm pro-
fessus Goam contenderet. Vbi omni ho-
nore apparatusq; ab Episcopo ac Prorege
exceptus, multis Dynastis ac Regibus ex-
emplo fuerat experiundæ Christianæ re-
ligionis, popularibus autem suis etiam
fufcipiendæ. Neque interim Socij à Xa-
uero in varia loca dimissi non strenuè
pro se quisq; Domini vineam coluerunt.
In Comorino quidem promontorio;
quod Antonij Criminalis laboribus ex-
cultum, sanguine rigatum diximus, lætis-
sima animorum extabat seges. Quippe
ad CCCC. millia Christianorum capiti
censebantur: vt dubium sit, vitæne illius
an mors Christianam rem magis auxe-
rit. Armuziæ verò, quam vrbem pulcher-
rimam opulentissimamq; in angustiis
ac faucibus sinus Persici sitam esse docui-
mus, Gaspar Berzeus Belga egregiè rem-
gesserat. In ea ciuitate, propter Ethnico-
rum, Saracenorum, Iudæorumq; collu-
sionem, Christiani palàm cupiditates
suas soluerant, iam degeneres, & patri-
t' profus ignari. Gaspar igitur Franciscanus

*In Como-
rino Pro-
montorio
ad cccc.
millia
Christia-
norū cen-
sentur.*

Armuzia

missu
ros cor
uitque
scipulu
dita su
hoc loc
vt ex v
ra. Fan
celeber
summa
metes
ferre no
tum ne
gonis a
census,
nentium
matum
num ag
diam ve
irump
mitisq;
per ori
corum
compre
cui pra
set. Ide
Quippe
tuos il
uerfos a
familis

missu institutoque corruptos ac deprava-
 tos eorum mores breui correxit emenda-
 uitque; haud indignus illo magistro di-
 scipulus. Egregia eius facta ab alijs pro-
 dita sunt: quorum ego vnum duntaxat
 hoc loco commemorare non grauabor,
 vt ex vno facto fiat de cæteris coniectu-
 ra. Fanum est Armusiæ amplissimum ac
 celeberrimum Mahometi sacrum. hic
 summa cæremônia ac religione Maho-
 metes ab Saracenis colebatur. Gaspar
 ferre non poterat, debitum Christo cul-
 tum nefario desertori Christianæ Reli-
 gionis adhiberi. Itaque diuino zelo in-
 census, facinus edidit memorabile. Ca-
 nentium agmen puerorum ingētibus ar-
 matum crucibus ducens, luce palam fa-
 num aggreditur: ipse cum cruce in me-
 diam vociferantiū Saracenorum turbam
 irrumpit primus: & inspectantibus atto-
 nitisq; miraculo barbaris, sex in eo tēplo
 per orium defigit cruces; sentires fanati-
 corum hominū furorem diuina virtute
 compressum teneri, ne quid ei nocerent,
 cui præclari facinoris Deus auctor fuis-
 set. Idem planius rei exitu declaratū est.
 Quippe inuictæ crucis aspectus impor-
 tuos illos vociferatores Saracenosq; vni-
 uersos adeò fregit terruitq; , vt lymphatis
 familes, deserto in perpetuū Mahometis
 fano,

*P. Gaspa-
 ris Belga
 facinus
 memora-
 bile.*

*Crucis
 vis.*

fano, item vt dæmones solent, obiectu
crucis repentè diffugerent. Habitauit pri-
mò Caspar Francisci instituto in hospi-
tali domo. deinde Armuziana ciuitas, e-
ius ac Sociorū virtute perspecta, certum
Societati domicilium ac templum ex-
truxit. Quod vtrumque postea Societas

*Domini-
canorum
laus.*

certis de causis relinquendum rata, Do-
minicanis in Christi vinea magna cum
laude fructuque defudantibus, pro sua
erga sanctissimam illam familiam obser-
uantia, concessit vltro. Nihilo segnius in
oppido Sancti Thomæ Cyprianus versa-
tus est. Is cum eò venisset, concionibus
atque exemplis adeò permouit oppida-
nos, vt Sedem Societati perpetuam su-
apte sponte traderent. Multa inibi, eaque
præclara, Cyprianus diuinitus fecit, sed
illud egregiū. Nauicularius quidā Chri-
stianam mulierem viro per vim ereptam
imponebat in nauim, non in scio Nauar-
cho. Cyprianus, re cognita, cum tantum
flagitium nulla ratione impedire quiuisset,
pro suggestu vaticinans ita pronun-
ciat: Coniugem à viro certi homines ab-
duxerunt: sed haud ita multo post meri-
tas Deo hominibusq; luēt pœnas. Quippe
nauis, qua mulier aueritur, deperibit
& luscus fiet cæcus, & balbus mutus. Om-
nia profus, vti pronunciauit, euene-
runt.

*Cypriani
virtus e-
gregia.*

nant. Navis enim illa paucis diebus interijt. Nauarchus furore incitatus, nauiculario, qui luscus erat, alterum effodit oculum: ipse, ob insanam in naufragio vociferationē, ex elingui factus est mutus. Nicolaus quoque Lancellottus Colani, Balthasar Gagus Bazaini, Malacæ Franciscus Peres, Ioannes Beira in Moluco & Maurica; cæteri que Francisci socij alius alibi in neophytis alendis, Ethnicisque Christo pariendis, Christo ipso bene iuante, haud sanè inutiliter elaborarūt. Vitæ autem sanctimoniam in tanta humanorum subsidiorum inopia, rerumque difficultate, mirè coluerunt omnes. Itaque domicilia Societati facilè compararunt, stabilieruntūe. Sub idem tempus Tanaxæ (quod oppidum abest à Bazaino millia passuum xvii.) per Gasparem Confaluum Societati sedes quæsitæ est. vbi oppidani à Patribus ad Christianam pietatē eruditi, omnes ferè & boni coloni euadunt, & boni viri: magna autem puorum manus, pro cuiusq; ingenio ac professione, partim in literis, partim in varijs opificijs exercentur; vt ex eadem disciplina simul cum honestæ vitæ ratione viuendi accipiant facultatem. Huc ad Patres, ab extremis Indiæ finibus, Indus religionis causa venit, affecta iam ætate,

S

& gran-

*Indus,
quasi al-
ter Simeō,
à Christi
complexu
mortem
abit.*

& grandi macie torridus, eismodi habitu ac specie, vt vnus ex antiquis illis Anachoretis videretur. Is Christianis præceptis breuiter eruditus, cum puerum IESVM lactentem in gremio matris depictum conspexisset in tabula; extemplo diuinum puerum venerabundus amplexari cœpit; & protinus, quasi alter Simeon, in Christi complexu de vitæ exitu admonitus, vrgeret Patres, instare vehementius, vt, nulla interposita mora, fieret Christianus: imminere sibi mortem, adesse supremum diem. Ergo quamprimum baptizatus, postridie prima luce moriens, cum iam Dei salutare suscepisset, est dimissus in pace. Xauerius itaque de rebus quæ vbiq; gererentur, deq; difficultatibus suorum certior factus, pro cuiusque loci conditione ac necessitate non subsidia tantum Socijs submittebat, verum etiam præcepta: quæ nos, ne historiarum series interrumpatur, hinc prætermittenda duximus, suo deinde loco exposituri. Interim cum cæteri omnes, lætis de Iaponia nuncijs alacres, præcipua lætitia laudeq; Iaponicas res vulgò ferrent; vnus qui geliferat, inexplebili animorum diuinæque gloriæ cupiditate flagrans, paruū quiddam præ ijs, quæ spe atque animo concepisset, imbutam Euangelio Iaponiam ducere

ducebat. Iamdudum Sinas, frequentissimasque illas oppidis atque incolis regiones, ipsamque amplissimi orbis terrarum Regni spectabat Regiam, velut consummatum suæ peregrinationis munus, salutemque Orientis.

CAPVT V.

Legatione adornata, Sinas petit.

VIXDVM Goam peruenerat, (adeo de Sinis imminens illi cura erat) cum profectionem suam summo studio parare instituit; quicquid temporis intercederet, id morari Sinarum salutem ratus. Confestim igitur cum Alfonso Noronia, Indiæ Prorege, & Ioanne Albuquerque Goano Episcopo, de Legato ad Sinas mittendo transigit. Decretus est *Iacobi Pereria pietas & liberalitas egregia.* ob pietatem egregiam, summamque familiaritatem, à Francisco omnibus votis expetitus. Qui haudquam eius fefellit spem: quippe pro suo propagandæ religionis studio ita rem suscepit, ut in legationis instrumentum, ac donorum apparatus, maximam fortunarum suarum consumeret partem. In eo negocio conficiendo, eximia Xauerij celeritas extitit. Namque vnius mensis spatio non tantum legationem, diplomata, lite-